

РЕЦЕНЗИЯ

от доц. д-р Никола Лаутлиев

по конкурс за заемане на академична длъжност „доцент“

в АМТИИ „проф. Асен Диамандиев“ – Пловдив,

факултет „Изобразителни изкуства“, катедра „Приложни изкуства“;

по професионално направление „Изобразително изкуство“ – шифър 8.2,

с кандидат: д-р Мариана Тодорова Дафова

Единственият кандидат по обявената процедура – д-р Мариана Тодорова Дафова е възпитаник на Югозападен университет, бакалавър по „Икономика“ със акцент „Икономика на публичната сфера“ и „Бизнес маркетинг и реклама“ и АМТИИ „проф. Асен Диамандиев“ с двугодишна магистратура по „Фотография“ през 2010 г.

През студентските си години в академията Дафова проявява засилен интерес в теоретичен аспект към историята на световната фотография, а в приложен – към филмовата черно-бяла фотография, лабораторна работа и довършителни процеси.

Досегашният ѝ професионален път е преминал главно през две области на визуалните практики: Рекламният дизайн и рекламният маркетинг и Академичната дейност като преподавател по фотографски дисциплини в АМТИИ. Опитът и знанията от рекламния дизайн, познаването на софтуера и хардуера ѝ позволиха лесно да се интегрира в спецификата на специалността „Графичен дизайн и фотография“ като хоноруван, а по-късно като щатен преподавател, назначен след проведен конкурс.

Рецензионният анализ и оценка се основават върху посочената хабилитационна справка за дейността на кандидата. Представените документи и материали, подредени в няколко папки са аргументирани и са показатели за широко обхватна дейност. Те отговарят на изискванията на ЗРАСРБ и Правилника за неговото прилагане: Автобиография, дипломи за завършено висше образование и за придобиване на научна и образователна степен „доктор“, свидетелства – медицинско и за съдимост, таблица за изпълнение на минималните национални изисквания за академичната длъжност „доцент“ и справка за научни приноси.

Доказателствени материали по показатели:

Научно-педагогическа и учебно-методическа дейност:

Г7 – Книга по защитен дисертационен труд,

Д17 – Справка за цитирания;

Г9 – Студентски проект с магистри,

Е22 и Е24 – Изпълнени академични проекти с нейно участие,

Е28 – Уъркшоп с ученици

Художествено-творческа дейност:

- В4 – Самостоятелни изложби,
- Г12 – Международно участие във фотофестивал Лодз,
- Г14 – Участие в колективни изложби,
- 14 – Студийни портрети на академичния състав на АМТИИ.

С дисертационният труд: „Време и трансформация във фотографията“, Мариана Дафова получава ОНС „Доктор“ и изпълнява изискванията по ППЗРС. Изборът на темата има две провокации за автора: едната – емоционална, свързана с летните ѝ ваканции в една стара къща в Хвойна и втората като отзвук –далеч по-късно, за необходимостта от цялостно, задълбочено изследване върху времето и неговата роля за трансформациите във фотографията.

За своята дипломна защита на магистърската степен през 2010 г. Дафова представи серия от фотографии на една полузабравена и инцидентно обитаема къща в с. Хвойна. Със снимките тя извеждаше от анонимност вещите – свидетели на отминалите години и ги съпоставяше със следите от ваканционното присъствие на дъщеря си, като еквивалент на сегашното време. Това бе добро намерено решение за размисъл върху времето като невидим герой в снимката. Несъмнено този първичен творчески заряд е запазил в нея желанието за дешифриране на чувствата и мислите породени от времето във фотографията. Това стана по-късно сюжет на две от авторските ѝ изложби и отправна точка за темата на дисертацията.

Авторката определя синтезирано научния обхват и проблема, който ще се изследва в дисертационния труд. Това е много важно, защото фиксира границите на проучването, а именно “Настоящият дисертационен труд е насочен изцяло към изследване на представите за времето във фотографията и трансформацията на обектите в пространството, които са подвластни на времето чрез изразните средства на фотографския”

Структурата на текста се разполага в посока на двата генетично заложи и вечни въпроси, доколкото е достъчно продължителна историята на откритието – Занаят или изкуство и Документ или въображение.

Правилно Дафова отделя преимуществено внимание в съдържанието на влиянието на историческите аспекти и фактори детерминиращи смисъла на изследваните понятия. Това тя прави в първи раздел „Науката в плен на фотографското време“. На следващо място на технологическите промени на фотографската техника и технология изменящи характера на процеса на снимане и видимия резултат от това. Тя се аргументира с правилно избрани фотографски примери от световната история, станали учебни примери за фиксацията на времето и промените в света около нас.

Приносен и новаторски характер има подреждането и систематизирането във втори раздел „Фотографски теории“ на библиографията и фотографските теории, свързани с времето, пространството и паметта.

Тя извежда модерността на медиума в трети раздел „Фотографски интерпретации на времето“ с примери от фотографи, които използват концептуален подход за пресъздаване на времето и пространството в своите творби. С това затваря избрания кръг от анализи и изследване по темата, което придава необходимата цялост и завършеност.

Основен критически източник по темата на дисертацията е сборника с есета „Време и фотография“. Този сборник е добър избор, защото като сравнително ново – 2008 г. университетско издание е в максимално съответствие с темата. Дафова фокусира върху текстовете на Джоана Лоури, която разглежда „модерното време“ в контекст на поредица от снимки. Съвсем удачно в следващите глави използва изводите, че фотографията може да се разглежда като технология, която е способна да създаде изображение с определени характерни черти, като този характерен облик на изображението се ражда от устройството на затвора на камерата и от времето.

Тя използва целесъобразно твърденията и авторските примери за връзките между фотографията и времето като многообразни: че времето може да бъде пряко представено в изображението, може да бъде негова тема и философски хоризонт, но може да представлява и глобалната рамка, в която фотографските практики се развиват и променят във времето.

Амбицията ѝ е да обедини изводите за различните аспекти на времето във фотографията, както и на фотографията във времето и да ги илюстрира с примери, вариращи от първите фотографски снимки до най-новите кръстосани медийни употреби на фотографията в и извън изкуството.

Мариана Дафова прилага общо доказателства за шест цитирания от нейни теоретично разработки. Пасажите са нейни твърдения, които имат по-обобщен изкуствоведски характер и затова са ползвани от преподаватели от катедрите „Изящни изкуства“ и „Приложни изкуства“ на факултет „Изобразителни изкуства“ на АМТИИ. В Д17 са показани цитираните текстове и удостоверения за цитирането им.

В потвърждение на нейната извън учебна ангажираност са доказателствата за проектно участие в различни художествени и образователни инициативи със студенти в папки Е 22 и Е28.

Като най-интересен и резултатен бих посочил проектът с двамата магистри, насочени за реализиране на фотографии в контекста на дефиниране на съвременната фотография от Шарлот Котън. Безспорно запознаването на студентите по фотография с изданието „Фотографията като съвременно изкуство“ е обогатило подходите за интерпретация на съвременните социални, икономически и лични проблеми с фотографията.

Съвсем логично Мариана Дафова цитира за обобщаване на експеримента „В основата на това лежат възможностите, които постмодернистичната практика предоставя за фотографите на съвременното изкуство: да могат съзнателно да оформят

обектите, които ги интригуват, съзнавайки наследството на образите, в които навлизат, и да виждат съвременния свят през снимки, които вече знаем“

Този пример показва, че студентите имат психологическата нагласа и разбиране за по-модерно интерпретиране на фотографските действия.

Педагогическа и учебно-методическа дейност:

През годините тя се утвърждава като преподавател и фотограф с висок професионализъм, с изявено чувство за отговорност към проблемите на съвременното фотографско образование. От самото начало на преподавателската си кариера в катедрата Дафова поема за разработка и преподаване на дисциплините „История на фотографията“ и „Приложна фотография“. Има разработени подробни учебни програми, лекционен материал много добре онагледен с снимки и филми за История на фотографията , първа част – от 1839 до WWII, както и втора част – Фотографията на XX век.

По отношение на дисциплината „Приложна фотография“ би могло да се подчертае, че съдържанието и начина на водене на лекциите и упражненията имат практическа ползотворност, не само от нейните знания и подготовка, но и дългогодишния опит като фирмен специалист в „Рекламния дизайн“ и „Рекламната фотография“.

Познавам много добре нейните творчески изяви – индивидуални изложби

2021 г. „Мама, как си, мама“, къща Хиндлян, Маазата

2017 г. „Ние бяхме тук“, Дом на културата „Борис Христов

2012 г. “Пловдив - през сърцето ми”

2012 г. Хвойна през четири сезона,

2009 г. “Моите големи приятели” ,галерия ТРАКАРТ

и десет колективни участия, от които две в БКЦ във Варшава.

Във всяка своя изява тя показваше в годините нараснала творческа зрялост, задълбочаване на философските си разсъждения превъплътени във фотографии.

Бих отбелязал като най-значими за фотографската ни национална сцена изложбите “Моите големи приятели”, „Ние бяхме тук“ и „Мама, как си, мама“.

За отбелязване е, че паралелно на пълната цветност, която подбираше нюансирано за пет от авторските си изложби, тя създаде една колекция от черно-бели фотографии “Пловдив – през сърцето ми”, която показва силната ѝ чувствителност към формата и класическия полутон.

Това бяха напълно обмислени и завършени изложби, в които позициите и отношението на Дафова към фотографското изкуство и собствената значимост премина от портретирането, през документалната фотография, за да завърши с една концептуализирана идея за времето, разстоянията и родителските чувства като лична изповед.

За „Моите големи приятели“ Дафова изявява: „Цветът е магия? Магия, която може да развеселява и натъжава, да лекува или разболява, да успокоява или дразни, да си играе с емоциите без да ни пита. И тъй като човешкото лице е най-голямата сцена на емоцията, аз си позволих да отстъпя от реалността на това лице, като използвам непристъпни цветни палитри. Локалният цвят в случая е нереален и изразява вътрешното напрежение на духа. Създадох тези портрети от субективните реакции на хората спрямо своето собствено „аз“, при което дребните предмети и аксесоарите насочват към индивидуални страни от социалната им среда.“

Още от първата си изложба тя категорично залага на концептуалния подход в реализацията на основната си идея. Това продължава и в последната изложба. „Мама как си мама“ е поглед върху две много различни реалности, съществуващи заедно във визуален диалог, на майката с улегнал начин на живот и тази на дъщерята, която е в неприкъснато търсене и движение.

Последният ѝ фотографски ангажимент бе също документ за творческа зрялост и професионално усъвършенстване. Това са студийните портрети на академичния състав на АМГИИ, които сега са документални състояния предназначени за сайт, но които съдържат ясно изразен художествен потенциал в бъдеще да се превърнат в историческо свидетелство на едно преминало време.

Заклучение:

Познавам д-р Мариана Дафова от студентските ѝ години по целия досегашен неин преподавателски и артистичен път. Оценявам с достойнство професионализма ѝ като преподавател и фотограф. Към това прибавям и високата ми оценка на представените хабилитационни материали. След анализ на тяхната значимост и съдържащите се научно-приложни приноси, на цялостната и художествено артистична дейност давам своята категорична оценка в подкрепа на процедурата. Доказателство за това са изпълнените наукометрични изисквания според таблицата по ЗРАСРБ и правилника за неговото прилагане.

Предлагам на членовете на уважаемото жури да утвърдят заемането на академичната длъжност „доцент“ от Мариана Дафова за нуждите на АМГИИ „проф. Асен Диамандиев“ – Пловдив, факултет „Изобразителни изкуства“, катедра „Приложни изкуства“ по професионално направление „Изобразително изкуство.

Пловдив

21 ноември 2023 г

Доц. д-р Никола Лаутлиев